

Алексеева Світлана Володимирівна, доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, 04053, Україна, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-д, тел.: (044) 481-37-71, e-mail: sv-05@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-8132-0465>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ПІД ЧАС ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розкрито теоретичні засади розвитку творчих здібностей майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти.

Констатовано, що провідна ідея теоретичних засад творчого розвитку майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти полягає в цілеспрямованій фаховій підготовці, що ґрунтується на концептуальних засадах наукових положень педагогіки, психології, теорії творчості, закономірностей і принципів освітнього процесу в галузі художньої та дизайнерської освіти і реалізується через розроблення та впровадження якісної системи підготовки, яка забезпечує стійке прагнення майбутніх дизайнерів до професійної самореалізації, розширення фахових знань, креативних умінь, навичок, формування професійно важливих творчо орієнтованих якостей.

Розкрито, що основу теоретичних засад творчого розвитку майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти покладено положення гуманістичної, компетентнісної парадигм, освіти упродовж життя; ідеї національної культури; філософські й соціологічні концепції; теорії мотивації, творчості, аксіології, культурології; європейські тенденції розвитку дизайн-освіти; методологічні підходи та сучасні вимоги до професійної компетентності майбутніх дизайнерів із прагненнями до кар'єрного зростання. Методологічний концепт творчого розвитку майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти відображає взаємозв'язок і взаємозумовленість різних підходів загальнонаукової та конкретно-наукової методології, на основі яких здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів

Доведено, що основними напрямками професійної підготовки майбутніх дизайнерів до творчої діяльності повинні стати особистісно орієнтований і компетентнісний підходи в організації освітнього процесу, опора на творчість студентів.

Ключові слова: фахова підготовка майбутніх дизайнерів, принципи освітнього процесу дизайнерської освіти, творчий розвиток майбутніх дизайнерів, творчі здібності майбутніх дизайнерів, професійно важливі творчо орієнтовані якості майбутніх дизайнерів, заклади вищої освіти.

Svitlana Alieksieieva, doctor of Pedagogical Sciences, senior researcher, chief researcher of the Department of didactics of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 52-d Sichevykh Streltsov Str., Kyiv, 04053, Ukraine, Tel.: (044) 481-37-71, e-mail: sv-05@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-8132-0465>

THEORETICAL PRINCIPLES OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF FUTURE DESIGNERS DURING PROFESSIONAL TRAINING IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Abstract. The article reveals the theoretical foundations of the development of creative abilities of future designers during professional training in institutions of higher education.

It was established that the leading idea of the theoretical foundations of the creative development of future designers in institutions of higher education consists in purposeful professional training, which is based on the conceptual foundations of scientific provisions of pedagogy, psychology, theory of creativity, laws and principles of the educational process in the field of art and design education and is implemented through the development and implementation of a quality training system that ensures the sustainable desire of future designers for professional self-realization, expansion of professional knowledge, creative abilities, skills, formation of professionally important creatively oriented qualities.

It was revealed that the basis of the theoretical foundations of the creative development of future designers during professional training in institutions of higher education is laid by the humanistic, competence paradigms, lifelong education; ideas of national culture; philosophical and sociological concepts; theories of motivation, creativity, axiology, cultural studies; European trends in the development of design education; methodological approaches and modern requirements for the professional competence of future designers with aspirations for career growth. The methodological concept of the creative development of future designers during professional training in institutions of higher education reflects the relationship and interdependence of various approaches of general scientific and specific scientific methodology, on the basis of which the training of future designers is carried out

It has been proven that the main directions of professional training of future designers for creative activity should be personally oriented and competence-oriented approaches in the organization of the educational process, relying on the creativity of students.

Keywords: professional training of future designers, principles of the educational process of design education, creative development of future

designers, creative abilities of future designers, professionally important creatively oriented qualities of future designers, institutions of higher education

Постановка проблеми. Творчість і креативність – головна якість людини в ХХІ столітті. Творчу особистість визначають як особистість, межі творчості якої охоплюють дії від нестандартного розв’язку простого завдання до створення об’єктивно нового в певній галузі; як особистість, що характеризується специфічними особистісними якостями. Сучасність вимагає всебічно та творчо розвиненої особистості. Творча праця є не лише вирішальним фактором соціальноекономічного і культурного розвитку держави, а й ефективним засобом гармонійного розвитку людини, її духовного вдосконалення. Для вирішення проблеми розвитку творчої особистості мають бути задіяні всі наявні і досі незадіяні можливості науки і практики. Історичний досвід показує, що за наявності потужного інноваційного потенціалу суспільства, який визначається здатністю людей до творчої діяльності, високого рівня добробуту можуть домогтися держави, які не відзначаються багатством природних ресурсів.

Підготовка фахівців-дизайнерів невід’ємно пов’язана насамперед із економічним і соціальним розвитком. Здатність створювати і знаходити нові оригінальні ідеї, що відхиляються від прийнятих схем мислення, успішно вирішувати поставлені завдання нестандартним чином – основні вимоги до сучасного дизайнера. Більшість сучасних шкіл вітчизняного та зарубіжного дизайну виходять з того, що в процесі навчання вирішальне значення набувають не стільки оволодіння приватними знаннями та вміннями, скільки їх творчість і креативність, що вказує на необхідність розвитку творчих здібностей під час фахової підготовки у закладах вищої освіти [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у сфері становлення творчої особистості належать І. Зязюну, В. Рибалка, В. Роменець, Е. Торранс, С. Сисоєвій, О. Рудницький, проблему розвитку творчих здібностей особистості вивчали Дж. Гілфорд, Г. Костюк, С. Максименко. Аспекти професійної освіти майбутніх дизайнерів досліджувалися Л. Оршанським, В. Тименком, В. Корсунським, Т. Ніколаєвою, С. Прищенко, В. Прусаком, С. Чирчиком, О. Фурса.

Мета дослідження. Визначити теоретичні засади творчого розвитку майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти.

Методи дослідження. Методи аналізу і узагальнення наукових джерел з метою розкриття основних положень досліджуваної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідна ідея теоретичних засад творчого розвитку майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти полягає в цілеспрямованій фаховій підготовці, що ґрунтується на концептуальних засадах наукових положень педагогіки, психології, теорії творчості, закономірностей і принципів освітнього процесу в галузі

художньої та дизайнерської освіти і реалізується через розроблення та впровадження якісної системи підготовки, яка забезпечує стійке прагнення майбутніх дизайнерів до професійної самореалізації, розширення фахових знань, креативних умінь, навичок, формування професійно важливих творчо орієнтованих якостей.

В основу теоретичних засад творчого розвитку майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти покладено положення гуманістичної, компетентнісної парадигм, освіти упродовж життя; ідеї національної культури; філософські й соціологічні концепції; теорії мотивації, творчості, аксіології, культурології; європейські тенденції розвитку дизайн-освіти; методологічні підходи та сучасні вимоги до професійної компетентності майбутніх дизайнерів із прагненнями до кар'єрного зростання [2].

Методологічний концепт творчого розвитку майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти відображає взаємозв'язок і взаємозумовленість різних підходів загальнонаукової та конкретно-наукової методології, на основі яких здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів, а саме: системного (характеризує базові системні зв'язки та компоненти підготовки до творчого розвитку майбутніх дизайнерів, уможливорює розроблення якісної системи такої підготовки як динамічної цілісності цілей, змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання); аксіологічного (забезпечує гуманістичну спрямованість професійної підготовки майбутніх дизайнерів, формування у них загальнолюдських і професійних цінностей, зокрема, ціннісного ставлення до творчості); особистісно орієнтованого (сприяє становленню цілісної особистості з усвідомленими орієнтаціями на творчість, самобутністю індивідуального стилю дизайнерської творчості); компетентнісного (передбачає спрямованість дій на формування у майбутніх дизайнерів компетентностей щодо творчості та готовності до її реалізації); діяльнісного (дає змогу стимулювати пізнавальну діяльність майбутніх фахівців, їхню активність, творчу ініціативність, спонукати до самоорганізації, професійного вдосконалення, побудови успішної дизайнерської кар'єри); акмеологічного (детермінує своєрідність професійної досконалості, успішності, позитивних творчих очікувань); культурологічного (уможливорює збагачення культурного досвіду, розширення світогляду, розвиток культурної освіченості, обумовлюючи цілісність професійного становлення майбутнього дизайнера); комплексного (забезпечує єдність методологічних підходів, створення й реалізацію моделі підготовки майбутніх дизайнерів).

Теоретичні засади творчого розвитку майбутніх дизайнерів під час фахової підготовки у закладах вищої освіти ґрунтуються на ідеях і принципах філософії та методології наукового пізнання, методології цілісного педагогічного процесу; загальнонаукових положеннях теорій творчості, аксіології; парадигмах теоретичного осмислення суті дизайну,

його культуровідповідності; сучасних концепціях мотивації, зокрема, мотивації успіху; теоріях професійної адаптації, професійного вибору; побудови якісної системи та педагогічних принципів: загальнодидактичних (принцип цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості) та специфічних (професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруентності, емоційності навчання, співробітництва, індивідуалізації освітньої траєкторії) [3].

Система підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти має стати структурою елементів, що забезпечує творчий розвиток і сформованість творчих здібностей студентів. Така структура елементів включає цілі (самоактуалізуюча, когнітивна, праксеологічна, розвивальна), зміст (когнітивний, процесуальний, суб'єктний), форми (лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемна лекція, робота в групах, дискусія, круглий стіл, ситуаційні вправи за методикою Life-Work-Planning, тренінг, майстер-клас, воркшоп, консультація, блог, портфоліо, фріланс-проект), методи (мотивації, організації навчально-пізнавальної діяльності; контролю і корекції), технології підготовки (проектні, кейси, тренінгові, мотивації успіху, IT-технології), її комплекс навчально-методичного забезпечення, викладачі, студенти, результат) [4]. Реалізація якісної системи підготовки майбутніх дизайнерів здійснюється на таких трьох етапах: мотиваційно-цільовому – забезпечує активізацію мотивації до розвитку творчих здібностей; технологічному – сприяє формуванню відповідних знань, умінь, професійно важливих якостей до творчості, діагностувальному – визначається рівень розвитку творчих здібностей майбутніх дизайнерів [5].

Важливими у формуванні особистості дизайнера є загальнокультурний, професійний та творчий розвиток. Вважається, що основними напрямками професійної підготовки майбутніх дизайнерів до творчої діяльності повинні стати особистісно орієнтований і компетентнісний підходи в організації освітнього процесу, опора на творчість студентів [6].

Під час фахової підготовки у закладах вищої освіти перед студентом виникає завдання не тільки отримати знання, сформувані вміння і виробити навички (хоча це дуже важливо для майбутньої професійної діяльності), а й одночасно опанувати вміннями творчо засвоювати і надалі використовувати інформацію, виробляти при цьому творчу позицію щодо реалізації особистого досвіду в майбутній дизайнерській діяльності. У зв'язку з цим дуже важливими в організації підготовки майбутніх дизайнерів ефективно підвищення рівня знань, умінь і навичок студента; розвиток їх творчого мислення та оволодіння навичками дослідницької роботи; отримання студентом нових ідей і результатів, узагальнень (як об'єктивно нових, так і суб'єктивно нових); прояв індивідуальних досягнень у когнітивній сфері;

створення особистого досвіду професійної діяльності та апробація його на практиці», а згодом й таку організацію освітньо-продуктивної діяльності, за якої уможлиблюється розвиток професійних творчих здібностей майбутніх дизайнерів.

Студент стає справжнім фахівцем тільки тоді, коли починає бачити світ очима дизайнера, а саме коли він осягає умови професійної діяльності, вникає у професійну проблематику, має досвід вирішення фахових проблем і завдань та інше. Емпіричним свідченням поступальності аксіогенезу майбутнього фахівця є розгортання спектру суб'єктних позицій студента, які охоплюють повноту відповідального й ініціативного ставлення до освітньої діяльності, особистісного прийняття вимог професійної діяльності, орієнтацію на максимальне розкриття власного потенціалу та сприяння актуалізації інших людей [7]. Вирішення цих та інших завдань практичної діяльності вимагає від дизайнера розвинених творчих здібностей, становлення яких ґрунтується на: професійному вибірковому ставленні до навколишнього середовища, осмисленні та усвідомленні проблемної ситуації, виділення головної проблеми і постановки проблеми в заданих параметрах, пошуку підходів до вирішення проблеми, виборі стратегії рішення, розробці ідеальної моделі реалізації стратегій, логічне обґрунтування прийнятої ідеальної моделі з реалізації творчої моделі на практиці.

Виходячи з цього, головним у системі розвитку професійних творчих здібностей майбутніх дизайнерів, є організація проблемно-діалогічного навчання за допомогою таких методів: 1) демонстраційного вирішення проблем; 2) самостійної проблемно-пошукової діяльності студента; 3) їх колективної навчально-пошукової роботи; 4) спільної пошукової діяльності (викладача і студента) [8].

Система розвитку професійних творчих здібностей майбутніх дизайнерів виступає: по-перше, умовою творчого розвитку особистості студента, здатного створити оригінальні, неповторні продукти, виявити нові факти і закономірності, а також застосувати нові методи реалізації професійної діяльності; по-друге, стимулом розвитку творчого потенціалу, що забезпечує прийняття нетипових рішень, впевненість у власних силах і діях, активну життєву позицію, конкретизацію творчих зусиль для вирішення проблемної ситуації; по-третє, фактором розвитку творчих здібностей як стійких властивостей особистості майбутнього дизайнера, які забезпечують його здатність до творчої діяльності; по-четверте, передумовою ефективності освітньої діяльності, у процесі якої розвиваються такі показники креативної особистості, як новизна, продуктивність і гнучкість мислення, оригінальність думки, творче ставлення до навколишньої дійсності.

Професійні творчі здібності майбутніх дизайнерів – це сукупність властивостей, які забезпечують успішність і результативність їхньої фахової

продуктивної діяльності, одночасно виступаючи при цьому важливим чинником її ефективності, передумовою і результатом становлення, розвитку та формування творчої особистості професіонала.

Для майбутнього дизайнера важливими є саме професійні творчі здібності, адже він, працюючи у сфері культури завжди здійснює багатозмістову роботу, поєднуючи теоретизування, мислення, конструювання, експериментування і точно вивірене практикування задля основного – розв'язання конкретної дизайнерської проблеми. І якщо таке взаємозбагачувальне поєднання вдається, то це забезпечує високоякісний результат у знятті актуалізованої життєвої проблемності [7].

Ефективний практичний дизайнер не лише вдало взаємо поєднує основні аспекти-складові змісту своєї професійної роботи, а й що найголовніше – піднімається до глибинних рівнів інтерпретації і розуміння здобутого мистецького знання: спочатку знаходить адекватні терміни і поняття для найменування емоційних станів, процесів і властивостей; далі здійснює їх мистецьке описання й характеризування; насамкінець, за допомогою мисленнєвого проникнення у їх спонтанно-спричинений перебіг, прогнозує їхнє самоздійснення і самобуття. У результаті діяльність набуває взірцевої майстерності, культуротворчого змісту і добродійного спрямування.

Таким чином, у найзагальнішому вигляді професійні творчі здібності майбутніх дизайнерів – це індивідуально-психологічні особливості фахівця, з творчим мисленням, здатністю генерувати оригінальні задуми, нестандартні ідеї, реалізовувати полікультурні проекти. Освітній процес для майбутніх фахівців дизайнерського профілю є насамперед їх підготовкою до творчо насиченої діяльності і взаємодії, котрі передбачають використання комплексу спеціальних дидактичних засобів, спрямованих на розвиток особистісної самоактуалізації, здібностей та професійної креативності студентів-дизайнерів.

У процесі підготовки студентів доцільно враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності та індивідуально-психологічні особливості кожного студента. Розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців дизайнерського профілю уможлиблюється через використання творчих, проблемно-пошукових завдань, створення креативно насиченої атмосфери на навчальних заняттях.

Висновки. Узагальнюючи зазначимо, що система підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти має стати структурою елементів, що забезпечує творчий розвиток і сформованість творчих здібностей студентів. Така структура елементів включає зміст, форми, методи, технології сучасної підготовки, що ґрунтуються на концептуальних засадах наукових положень педагогіки, психології, теорії творчості, закономірностей і принципів освітнього процесу в галузі художньої та дизайнерської освіти.

Список використаних джерел:

1. Bazyl, L., Orlov, V., Fursa, O., & Oruzha L. (2021). Development of entrepreneurial competence in design education. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2 (37), 493-502. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230672>
2. Алексеєва С. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів художнього профілю до розвитку професійної кар'єри : дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.04 ; Інститут професійно-технічної освіти Національної академії наук України. Київ, 2020. 674 с.
3. Алексеєва С. (2021) Сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх дизайнерів в умовах розвитку креативних індустрій. *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: Collective monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2021. p.p.1-16 <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-1>
4. Алексеєва С. В. (2014) Особливості розвитку професійної кар'єри у дизайнерській діяльності. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. праць. Київ: Тонар, 2014. Вип. 9. С. 75–91.
5. Алексеєва, С. (2020) Дизайн і підприємництво: сучасні проблеми та перспективи підготовки до підприємницької діяльності в системі дизайн-освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент* : зб. наук. пр. / Арт академія сучасного мистецтва ім. С. Далі, Інститут ПТО НАПН України. Київ: Вид-во ТОВ «ТОНАР», 2020. Вип. 15. С. 57-71. URI:<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724225>
6. Алексеєва, С. (2016) Форми та методи он-лайн консультування майбутніх фахівців з розвитку професійної кар'єри. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. (44). Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». С. 194-198. URL:<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/166116>
7. Косяк В. Р. (2016) Розвиток творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів: сутність, зміст та особливості. *Науковий вісник Національного університету біоресурси і природокористування України*. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». К.: Міленіум, 2016. Вип. 233. С. 353 – 361.
8. Ступак О. (2022) Організаційні засади формування цифрової компетентності студентів дизайнерських спеціальностей Перспективи та інновації науки (Серія Педагогіка): журнал. № 13(18). 2022. С.449-448 (категорія Б) <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/issue/view/104/166>
9. Ступак О. (2023) Європейський вимір сучасних підходів до формування цифрової компетентності студентів дизайнерських спеціальностей. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми,

тенденції розвитку: матеріали ХХІХ Міжнародної науково-практичної конференції. Теплице (Чехія): ГО «ВАДНД», 07 лютого 2023 р. С. 325-330

10. Базиль, Л., Орлов, В., & Фурса, О. (2021). Методологія професійного становлення викладачів мистецьких дисциплін. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент, (17), 5-24. <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2021-17-1>

References

1. Bazył, L., Orlov, V., Fursa, O., & Oruzha L. (2021). Development of entrepreneurial competence in design education. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2 (37), 493-502. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230672> [in Ukrainian].

2. Aliksieieva S. *Teoretychni i metodychni osnovy pidhotovky maibutnikh dyzaineriv khudozhnogo profilu do rozvytku profesiinoi kariery* [Theoretical and methodological foundations of training future designers of an artistic profile for the development of a professional career].: dys. ... dokt. ped. nauk : spets. 13.00.04 ; Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. Kyiv, 2020. 674 s. [in Ukrainian].

3. Aliksieieva S. (2021) *Suchasni pidkhody do profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzaineriv v umovakh rozvytku kreatyvnykh industrii*. [Modern approaches to the professional training of future designers in the conditions of the development of creative industries]. *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: Collective monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2021. p.r.1-16 <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-1>[in Latvia].

4. Aliksieieva S. V. (2014) *Osoblyvosti rozvytku profesiinoi kariery u dyzainerskii diialnosti*. [Peculiarities of professional career development in design activity]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment*. Seriya: Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats. Kyiv: Tonar, 2014. Vyp. 9. S. 75–91. [in Ukrainian].

5. Aliksieieva, S. (2020) *Dyzain i pidpriemnytstvo: suchasni problemy ta perspektyvy pidhotovky do pidpriemnytskoi diialnosti v systemi dyzain-osvity*. [Design and entrepreneurship: modern problems and prospects of preparation for entrepreneurial activity in the system of design education.]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment* : zb. nauk. pr. / Art akademiia suchasnoho mystetstva im. S. Dali, Instytut PTO NAPN Ukrainy. Kyiv: Vyd-vo TOV «TONAR», 2020. Vyp. 15. S. 57-71. URI:<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724225> [in Ukrainian].

6. Aliksieieva, S. (2016) *Formy ta metody on-lain konsultuvannia maibutnikh fakhivtsiv z rozvytku profesiinoi kariery*. [Forms and methods of online counseling of future specialists on professional career development]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky*

navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. (44). Kyiv-Vinnytsia: TOV firma «Planer». S. 194-198. URL:<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/166116>[in Ukrainian].

7. Kosiuk V. R. (2016) Rozvytok tvorchykh khudozhnikh zdibnostei maibutnikh dyzaineriv: sutnist, zmist ta osoblyvosti. [Development of creative artistic abilities of future designers: essence, content and features]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursy i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seria «Pedahohika, psykholohiia, filosofii»*. K.: Milenium, 2016. Vyp. 233. S. 353 – 361. [in Ukrainian].

8. Stupak O. (2022) Orhanizatsiini zasady formuvannia tsyfrovoi kompetentnosti studentiv dyzainerskykh spetsialnostei [Organizational principles of the formation of digital competence of students of design specialties]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seria Pedahohika): zhurnal. № 13(18).* 2022. S.449-448 <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/issue/view/104/166> [in Ukrainian].

9. Stupak O. (2023) Yevropeyskyi vymir suchasnykh pidkhodiv do formuvannia tsyfrovoi kompetentnosti studentiv dyzainerskykh spetsialnostei. [The European dimension of modern approaches to the formation of digital competence of design students.]. *Suchasni aspekty modernizatsii nauky: stan, problemy, tendentsii rozvytku: materialy XXIX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Teplitse (Chekhiiia): HO «VADND», 07 liutoho 2023 r.* S. 325-330 [in Ukrainian].

10. Bazyl, L., Orlov, V., & Fursa, O. (2021). Metodolohiia profesiinoho stanovlennia vykladachiv mystetskykh dystsyplin. [Methodology of professional formation of teachers of art disciplines]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment, (17), 5-24.* <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2021-17-1> [in Ukrainian].